

Pagrindiniai klausimai:

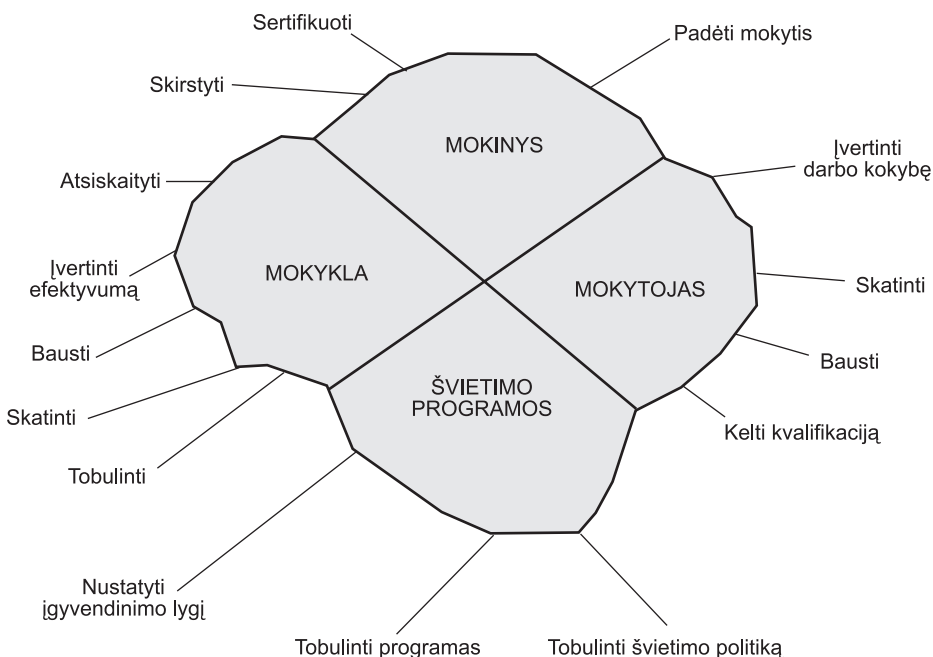
- Kokie yra vertinimo informacijos poreikiai ir jos vartotojų lūkesčiai?
- Kaip atliekamas visuotinis mokinių pasiekimų vertinimas?
- Kaip testuojant nustatomas mokymosi pasiekimų lygis?
- Kaip pasirenkamas vertinimo būdas?
- Ką daryti, kad visuotinis testavimas būtų naudingas mokiniui?
- Kaip visuotinis mokinių testavimas naudojamas vertinant mokyklas?
- Kokį poveikį gali sukelti visuotinis mokinių pasiekimų vertinimas testuojant?

Visuotinis mokinių pasiekimų vertinimas: lūkesčiai, nauda ir pavojai

Šiuo metu svarstoma galimybė įvesti naują išorinio mokinių pasiekimų vertinimo formą – visuotinį mokinių pasiekimų vertinimą. Švietimo vadybininkams, pedagogams ir visuomenei dėl to kyla įvairių klausimų. Ar tikrai reikia šio vertinimo? Koks tai vertinimas? Kaip jis atliekamas? Kiek ir kam jis gali būti naudingas? Kokios gali būti nepageidaujamos visuotinio testavimo pasekmės?

Panašūs klausimai svarstomi ir tose šalyse, kurios turi ne vienerių metų visuotinio mokinių pasiekimų vertinimo patirtį. Šia patirtimi bei mokinių pasiekimų vertinimo specialistų įžvalgomis ir remiamasi šiame leidinyje, skirtame diskutuojantiems dėl visuotinio mokinių pasiekimų vertinimo.

Galimi visuotinio mokinių pasiekimų vertinimo objektai ir vertinimo informacijos naudojimo tikslai

VERTINIMO INFORMACIJOS VARTOTOJŲ POREIKIAI IR LŪKESČIAI

Kas gali rūpėti skirtingiems mokymosi pasiekimų informacijos vartotojams

Mokiniui:

Kiek aš pasiekiau?
Ar aš darau pažangą?
Kaip man sekasi lyginant su kitais?
Kas man nesiseka?

Tėvams:

Kiek mano vaikas pasiekė?
Kaip jam sekasi lyginant su kitais?
Kokios pagalbos jam reikia?
Ar jo mokytojai geri?

Mokytojams:

Kiek pasiekė mano mokiniai – visi drauge ir kiekvienas atskirai?
Ar jie daro pažangą?
Koks mano indėlis į jų pasiekimus?
Kaip turėčiau įvertinti savo darbą?
Ką turėčiau pakeisti mokydamas?

Mokyklos vadovui:

Kaip atrodo mano mokykla lyginant su kitomis?
Kiek gerai dirba mano mokytojai?
Ar mes tobulėjame?
Kokios priemonės pagerintų mokyklos rezultatus?

Mokyklos steigėjui:

Ar/kiek skiriasi mano mokyklų rezultatai?
Ar skirtingos ugdymo sritys vienodai stiprios?
Kas lemia skirtumus?

Valstybei:

Ar/kiek skiriasi regionų pasiekimai?
Ar/kiek skiriasi įvairių tipų mokyklų pasiekimai?
Ar mokymosi pasiekimai atitinka visuomenės lūkesčius?
Ar tinkamos programos?

Visuotinis išorinis vertinimas Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos mokinio patiriamas tik vieną kartą – įgyjant brandos atestatą – ir tik tuo atveju, jei mokinys pats pasirinko laikyti bent vieną valstybinį brandos egzaminą. Nėra aišku, kaip mokiniui sekėsi anksčiau, kiek tolygi buvo jo mokymosi istorija, atvedusi iki brandos egzaminų. Nežinoma, kiek patikimi mokytojų vertinimai, kuriais mokiniai grindžia požiūrį į savo mokymosi sėkmingumą. Taip pat abejojama, ar mokyklos atliekamas vertinimas baigiant pagrindinio ugdymo programą, kuris gali lemti tolesnio mokymosi kelio pasirinkimą, yra patikimas.

Nesant visuotinio išorinio mokinių pasiekimų vertinimo, nėra žinoma, kiek tolygiai dirba mokyklos, kiek tam tikros mokyklos pasirinkimas lemia akademinę sėkmę, kaip tolygiai sudaromos klasės ir ar tikrai bendrojo lavinimo sistema yra lygių mokymosi galimybių principą įgyvendinanti sistema. Kyla abejonių ir dėl to paties dalyko mokytojų darbo kokybės skirtumų. Ar tikrai Lietuvoje yra mokytojų perteklius? O gal gerai ir net vidutiniškai dirbančių mokytojų trūksta?

Įvairios interesų grupės turi ir kitų klausimų bei kitų lūkesčių, siejamų su visuotiniu mokinių pasiekimų vertinimu. Jį galima naudoti paskirstant mokinius, pereinančius iš vieno mokyklos tipo į kitą. Prestižinės mokyklos galbūt tikisi naudodamos pasiekimų rezultatus atsirinkti geresnius mokinius. Valstybei svarbu turėti patikimus rezultatus pagrindinio ugdymo programos baigimo pažymėjimams. Valstybinių bendrojo lavinimo programų ir išsilavinimo standartų kūrėjams svarbu žinoti, kaip įgyvendinami šie dokumentai ir kiek jie naudingi. Švietimo politikams reikia duomenų švietimo nešališkumui ir prieinamumui įvertinti.

Interesų grupės gali skirtis ne tik mokinių pasiekimų vertinimo tikslų supratimu, bet ir vertinimo objektais: vienoms – tai mokinys, kitoms – mokytojai ar mokyklos, trečioms – švietimo programos. Net negili analizė (žr. iliustraciją 1 psl.) rodo, kad kiekvieno objekto vertinimo tikslai gali būti labai skirtingi, net priešaringi.

Mokinių pasiekimų vertinimo informacijos naudojimo tikslai priklauso ir nuo to, kuris švietimo lygmuo ją naudoja (žr. lentelę apačioje).

Kam naudojama mokinių pasiekimų vertinimo informacija skirtinguose švietimo lygmenyse

	Nacionalinis	Savivaldybės	Mokyklos	Klasės	Mokinio
Stebėsenai	XXX	XX	X		
Atsiskaityti	XXX	XXX	XX	X	X
Mokymosi pasiekimams gerinti	X	XX	XXX	XXX	XXX
Ištekliams paskirstyti	XX	XX	X		
Mokinių atrankai ir skirstymui		XX	XXX	XX	X
Sertifikavimui	XXX	XX	X	X	X
Programoms vertinti	X	XX	XX	X	X

Paaiškinimas: X žymi lygmenis, kuriuose vertinimo informacijos naudojimo tikslas tinkamas, o X-ų skaičius – tinkamumo laipsnį.

Pagal Roeber, 2002

Poreikių ir lūkesčių tikriausiai esama ir daugiau. Planuojant visuotinį mokinių pasiekimų vertinimą svarbu išsiaiškinti, kiek ir kaip populiariausių lūkesčių tenkinimas suderinamas ir kiek jis priimtinas. Toliau aptariama, nuo ko priklauso vertinimo tikslų suderinamumas ir priimtinas.

KAIP ATLIEKAMAS VISUOTINIS MOKINIŲ PASIEKIMŲ VERTINIMAS ?

Visuotinis mokinių pasiekimų vertinimas turi apimti visus pasirinktų klasių mokinius šalyje, būtina taikyti vienodą vertinimo metodiką ir priemones, taip pat vertinimas turi būti kuo pigesnis. Pats ekonomiškiausias pasiekimų vertinimo būdas yra testavimas. Kad testavimas teiktų vienodai pagrįstą informaciją, jis standartizuojamas. Standartizuotas testas yra sudarytas iš praktiškai patikrintų atrinktų užduočių, o jo organizavimas, rezultatų vertinimas ir interpretavimas atliekami pagal detalius nurodymus.

Bihevioristinė mokymosi teorija grindžiama požiūriu, kad visi mokosi pagal vieną mokymosi modelį, kuris gali būti išskaidytas atskirais nuosekliais „žingsniais“, o jų įveikimas – vadovaujamas, stebimas ir atlyginamas.

Konstruktivistinė mokymosi teorija mokymąsi laiko individualiu naujo supratimo „konstravimu“, kurio metu derinama kiekvieno turima unikali patirtis ir nauja informacija.

Testavimas – patogus vertinimo būdas ir iš pažiūros priimtinas visiems „objektyvaus“ vertinimo šalininkams, tačiau, be privalumų, jis turi ir trūkumų. Testavimo idėja remiasi tradicine intelekto teorija ir bihevioristiniu mokymosi modeliu, todėl testai sudaromi iš užduočių, kuriomis tikrinami siauri, lengvai apibrėžiami ir hierarchiškai išsidėstę tradiciniai intelektiniai gebėjimai: žinios ir operavimas jomis. Kintant intelekto sampratai ir požiūriui į mokymosi prigimtį (konstruktyvizmo teorija), testavimo kaip pasiekimų vertinimo būdo galimybės pradeda neatitikti ugdymo tikslų.

Šalyse, turinčiose ilgalaikę visuotinio testavimo patirtį, jis kelia rūpestį ir dėl nepageidaujamo poveikio: ugdymo turinio siaurėjimo, kai bijodami išorinio vertinimo mokytojai didžiąją dalį mokymui skirtą laiką išseikvoja ruošdami mokinius testavimui; mokymo prioritetų kaitos pradėjus laikyti svarbiausiais dalykais tai, kas tikrinama testais; ir mokytojo kompetencijos sampratos siaurėjimo. Detaliau visuotinio testavimo keliami pavojai aptariami 7 psl.

KAIP TESTUOJANT NUSTATOMAS MOKYMO SI PASIEKIMŲ LYGIS?

Yra du pagrindiniai mokymosi pasiekimų lygio nustatymo būdai – *norminis* ir *kriterinis vertinimai*. Lentelėje apačioje trumpai pateikiami jų ypatumai

Norminio vertinimo paradokasai:

- Norint išrikiuoti vertinamuosius, jų pasiekimai turi būti skirtingo lygio – taip skatinama diferenciacija ir žemų pasiekimų tolerancija
- Rikiuojant vertinamuosius, neišvengiamai skiriamos pirmos ir paskutinės vietos, nors atotrūkis tarp jų gali būti vos pastebimas
- Jei bendras pasiekimų lygis žemas, net ir aukščiausios vietos rangų lentelėje nereiškia, kad pasiektas pageidaujamas kompetencijos lygis
- Vertinant norminiu būdu mokinys negali pagerinti savo pažymių, nes nežino, kiek turi pasiekti norėdamas atsidurti sąrašo viršuje

NORMINIS vertinimas	KRITERINIS vertinimas
Įvertinimo būdas	
Mokinio pasiekimų lygis nustatomas lyginant juos su kitų mokinių pasiekimais	Nustatoma, ką mokinys gali atlikti lyginant su standartais
Ką rodo įvertinimas	
Santykinę vertinamojo (mokinio, klasės, mokyklos) vietą visų įvertintųjų eilėje	Standartinio mokymosi tikslo pasiekimo laipsnį (kiek vertinamasis pasiekė)

Vertinimo būdo pasirinkimas priklauso nuo švietimo sistemos filosofijos. Norminis vertinimas patogus sistemoms, kuriose lygybė suprantama kaip visiems vienodas mokymosi laikas, kurio pabaigoje mokiniai skiriasi pagal išmokimo kiekį ar lygį. Kriterinis vertinimas reikalingas sistemoms, kurios aiškiai apibrėžia pageidaujamus mokymosi rezultatus (žinias, gebėjimus ar kompetencijas) ir jų siekia lygybe laikydamos apibrėžto pasiekimų lygio užtikrinimą visiems.

Istoriškai norminis vertinimas yra ankstyvesnis už kriterinį. Norminis vertinimas patenkina žmonių poreikį lyginti vienus su kitais, rūšiuoti, ranguoti ir lenktyniauti arba sukelti kitų konkurenciją. Lyginant su kriteriniu, norminį vertinimą paprasčiau atlikti, o jo rezultatai lengviau suprantami nespecialistų.

Kriterinio vertinimo galimybės labai priklauso nuo švietimo tikslų apibrėžtumo ir pageidaujamo rezultatų aprašymo, tai yra nuo ugdymo turinį reglamentuojančių dokumentų ir gebėjimo jais naudotis lygio. Jo įvedimas skatina tobulinti ugdymo pasiekimų standartus, kurti pasiekimų skales. Šis vertinimo būdas lengvai derinamas su mokytojų atliekamu vertinimu ir yra naudingas ugdant.

KAIP PASIRENKAMAS VERTINIMO BŪDAS?

„Informacijos poreikiai, kurie skirtinguose švietimo lygmenyse yra labai skirtingi, dažnai lemia mokinių pasiekimų tyrimų dizainą. „Iš viršaus į apačią“ modelį naudojančiose švietimo sistemose kuriamas ir diegiamas toks mokinių pasiekimų vertinimas, kuris patenkina nacionalinio lygmens politikų poreikius. Tariame, kad tokie duomenys gali būti naudingi ir kitiems tikslams, todėl stengiamės įtikinti kitus – direktorius, mokytojus, tėvus – kad informacija tiks ir jų reikmėms. Alternatyva būtų sukurti tokią vertinimo sistemą, kokios reikia mokytojams, tėvams ir mokiniams, ir siekti, kad apibendrinus klasės lygmens informaciją ji atitiktų ir savivaldybės bei nacionalinio lygmens vartotojų poreikius. Darnioje mokinių pasiekimų vertinimo sistemoje naudojami ir „iš viršaus į apačią“, ir „iš apačios į viršų“ požiūriai.“

(Roerber, 2002)

Kai reikia rinktis vieną iš dviejų – norminį arba kriterinį – vertinimą, pirmiausia svarstoma, kiek jie tinka pasirinktiems vertinimo tikslams. Bendriausi vertinimo tikslai yra du – padėties konstatavimas (jam naudojamas vertinimas vadinamas apibendrinamuoju) ir ko nors tobulinimas (formuojamasis arba ugdomasis vertinimas). Norminio, kriterinio, apibendrinamojo ir formuojamojo vertinimo derinimo galimybės pateiktos šioje diagramoje:

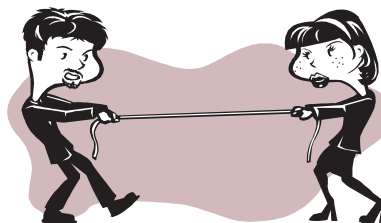
Vertinimo būdų naudojimas atsižvelgiant į vertinimo tikslus

Vertinimo tipai pagal įvertinimo būdą	Vertinimo tipai pagal tikslą	
	Apibendrinamasis (konstatuojamasis)	Formuojamasis (ugdomasis)
Norminis	Įvertinti lyginant vienus su kitais Išrinkti, ranguoti, reitinguoti Atrinkti Atsiskaityti	Skatinti norą konkuruoti
Kriterinis	Pasiekimų lygiui pagal standartus nustatyti Pažangai matuoti Atsiskaityti Sertifikuoti Ugdymo programoms ir išsilavinimo standartams tobulinti	Konkreto mokinio išmokimo trūkumams nustatyti ir mokymuisi tobulinti Mokytojo atliekamam vertinimui tobulinti Mokymui tobulinti

Matyti, kad kriterinis vertinimas tinka ir padėčiai konstatuoti, ir ugdyti, tobulinti, o norminį vertinimą pritaikyti ugdymui sunku. Tyrimai rodo, kad norminis vertinimas kaip ugdymo priemonė naudingas tik pirmaujantiems mokiniams, nes paskatina jų veržlumą. Atsiliekantieji mokiniai, apie tai sužinoję, praranda pasitikėjimą savimi ir norą stengtis.

Valdymo tikslams dažniausiai naudojamas norminis ir apibendrinamasis vertinimas, o mokymui ir mokymuisi – kriterinis ir formuojamasis. Valdymui pakanka apibendrintos informacijos – klasės, mokyklos, mokyklų tipų lygio, – kuri mažai naudinga ugdymui. Šie skirtingi poreikiai sunkiai suderinami:

Vertinimas valdymui:
konstatuojamasis, dažniausiai norminis

Vertinimas mokymui ir mokymuisi: konstatuojamasis ir ugdomasis, kriterinis

Apskritai manoma, kad vienas vertinimo būdas negali vienodai gerai tikti visiems tikslams, todėl reikia pasirinkti, kuris iš jų yra svarbiausias ir pagrindinis.

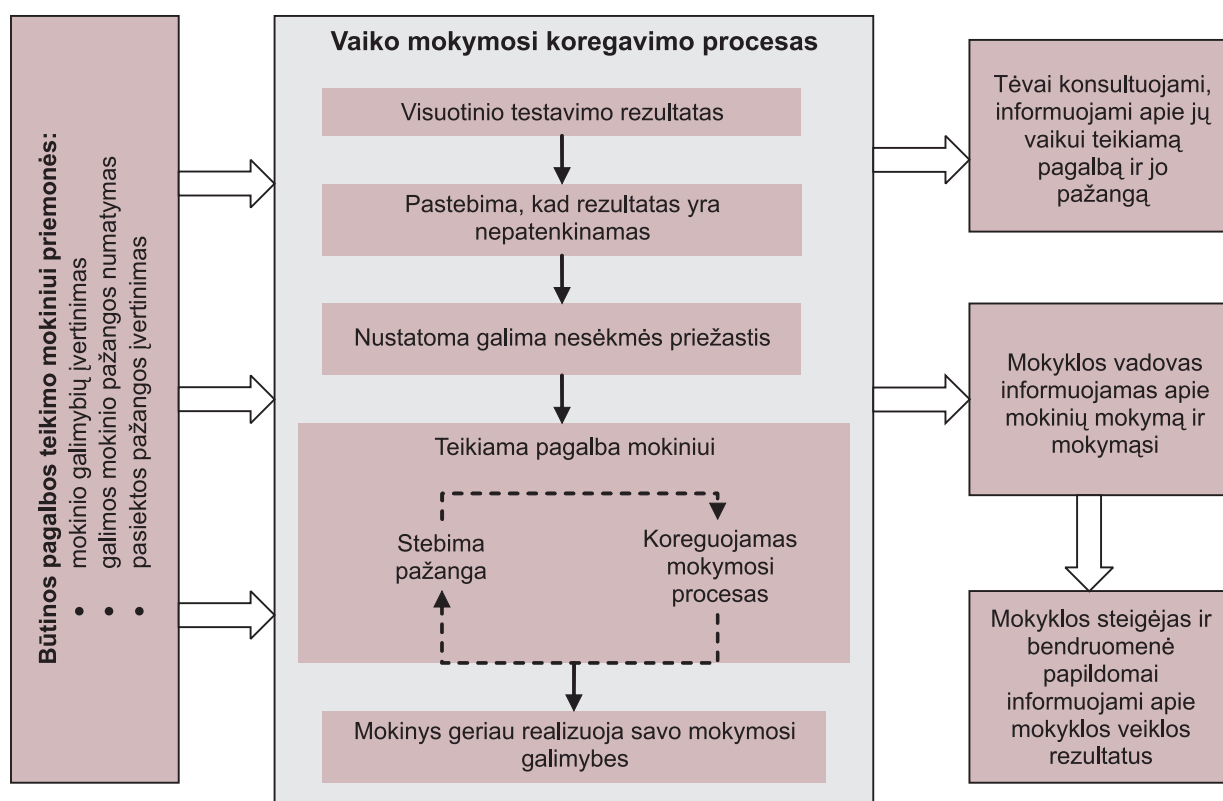
Su vertinimo tikslais susijęs ir vertinimo dažnumas. Mokyklai įvertinti užtenka kas keleri metai atliekamo mokinių pasiekimų vertinimo, sertifikatams teikti ir mokiniams skirstyti ar nukreipti – mokymo programos pabaigoje atliekamo vertinimo, o ugdymui naudingas tik tas vertinimas, kuris atliekamas bent kartą per metus ir padeda mokytojams stebėti pažangą bei sunkumus.

KĄ DARYTI, KAD VISUOTINIS TESTAVIMAS BŪTŲ NAUDINGAS MOKINIUI?

Kai testavimas viso labo įvertina mokymo(si) rezultatą baigus programą ar jos dalį ir nebegali turėti jokios įtakos tą rezultatą lėmusiems veiksniams (pradinės ar pagrindinės mokyklos mokytojų darbui, paties mokinio mokymuisi), be to, įvertina tik nurodydamas santykinę mokinio vietą sąrašė, jis mažai naudingas mokiniui.

Mokiniui visuotinis testavimas gali būti naudingas tik tuo atveju, jei jis susietas su mokymosi stebėjimu. Toks vertinimas turi būti kriterinis ir atliekamas kasmet. Juo remdamiesi mokytojai galėtų stebėti mokinio pažangą ir spėti suteikti pagalbą.

Pagalbos mokiniui teikimo schema

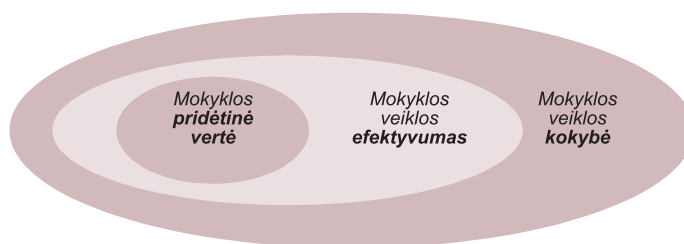
Gerai parengtas kriterinis vertinimas turėtų ir netiesioginės įtakos mokymosi pasiekimams: jis ugdytų mokytojų gebėjimus vertinti mokymąsi, skatintų tobulinti kasdienio vertinimo klasėje sistemą bei, atkreipdamas dėmesį ne į klasės ar mokyklos pasiekimų vidurkį, o į standartų neatitinkančius pasiekimus, skatintų mokytojus daugiau dirbti su atsiliekančiais.

Tiesa, kriterinio vertinimo sistemai parengti prireikia daug darbo. Jis pasunkėja, jei drauge planuojamos ir priemonės mokinio galimybės įvertinti, pažangai prognozuoti ir palyginti ją su realiai pasiekta pažanga. Tam naudojami diagnostiniai pasiekimų testai, įvertinantys asmens stiprybes ir trūkumus bei padedantys nustatyti jų priežastis, ir gebėjimų (angl. *ability*) bei galimybių (angl. *aptitude*) testai, naudojami būsimiems pasiekimams prognozuoti. Be to, mokytojams reikėtų tarpinių pasiekimų vertinimo priemonių, naudojamų nuo vieno išorinio testavimo iki kito. Visos šios priemonės turėtų būti suderintos, tai yra pagrįstos tuo pačiu požiūriu į pasiekimus, kad mokytojams nereikėtų spėlioti, kas ir kodėl tikrinama visuotiniu išoriniu testavimu.

KAIP VISUOTINIS MOKINIŲ TESTAVIMAS NAUDOJAMAS VERTINANT MOKYKLAS?

Informacija, gauta vykdant visuotinį mokinių testavimą, gali būti panaudota mokyklos veiklai vertinti. Tačiau testavimo rezultatai – tik dalis informacijos, kurios reikia norint priimti pagrįstus sprendimus apie mokyklos veiklą.

Dažniausiai naudojami duomenimis pagrįsto mokyklų vertinimo aspektai – mokyklos pridėtinė vertė, mokyklos veiklos efektyvumas ir mokyklos veiklos kokybė. Jų santykis pavaizduotas šioje schemeje:

„Pridėtinė vertė yra akademinė pažanga, padaroma mokinio per mokslo metus“

(Nettles, 2005)

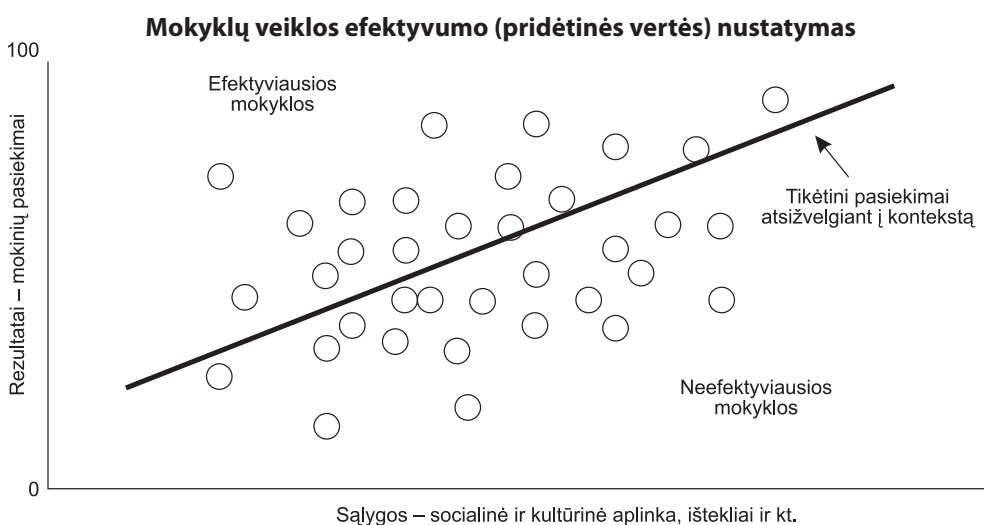
„Pridėtinės vertės modelis yra rinkinys sudėtingų statistinių technikų, naudojančių kelerių metų mokinių testų duomenis siekiant nustatyti atskirų mokyklų, mokytojų ar kitų su mokykla susijusių veiksnių poveikį“

(McCaffrey, Lockwood, Hamilton, 2003)

Mokyklos pridėtinė vertė – tai mokinio padaryta mokymosi pažanga, kurią lėmė mokyklos darbas. Ją vertinant atsižvelgiama į tai, kad mokymosi pasiekimai priklauso ne tik nuo mokyklos darbo, bet ir nuo kitų veiksnių, pavyzdžiui, ankstesnių mokinio pasiekimų, jo gabumų, sveikatos, lyties, socialinės ekonominės aplinkos ir kt. Todėl statistiniam mokyklos pridėtinės vertės skaičiavimui naudojamos dvi grupės duomenų:

- mokymosi pasiekimų balai pasirinkto laikotarpio pradžioje ir pabaigoje, gauti naudojant standartizuotus testus;
- kiti duomenys apie mokinius ir mokymosi kontekstą.

Mokyklos pridėtinės vertės skaičiavimas – sudėtinga statistinė procedūra, kurią atliekant kuriama matematinė mokinio ar mokinių grupių pasiekimų lygio prognozė, su kuria palyginami realūs pasiekimai. Pridėtinė vertė laikoma sukurta, kai pasiekimai viršija prognozę.

Pridėtinė vertė gali būti įvairiai apibendrinama: vidutinė visos mokyklos pridėtinė vertė lyginant su kitomis mokyklomis; atskirų dalykų ar mokytojų darbo pridėtinė vertė mokykloje; mokyklos pridėtinė vertė atskiroms mokinių kategorijoms ir atskiram mokiniui. Ji daug patikimiau parodo mokyklos indėlį į mokinio pasiekimus nei mokyklų rangavimas pagal egzaminų ar testų rezultatus, tačiau visų pasiekimams turinčių įtakos išorinių veiksnių vis dėlto negali atspindėti.

KOKIŲ POVEIKŲ GALI SUKELTI VISUOTINIS MOKINIŲ PASIEKIMŲ VERTINIMAS TESTUOJANT?

Naudos

Mokiniui

Atliekamas baigus programą – beveik jokios, nes tik konstatuos padėtį nedarydamas įtakos mokymui(si).

Netiesiogiai – mokyklos gaunamos testų rezultatų suvestinės gali paskatinti mokytojus geriau dirbti su kitos kartos mokiniais.

Tėvams

Tėvai galėtų gauti nešališką informaciją apie savo vaiko lyginamąją vietą mokyklos, regiono ar šalies kontekste.

Tėvai galėtų gauti informaciją apie mokyklos pasiekimų lygį šalies ar regiono kontekste.

Mokytojui

Galimybė patikrinti, koks yra atskirų mokinių ir klasės testavimu vertinamų pasiekimų lygis šalies, regiono, mokyklos kontekste.

Mokyklai

Galimybė patikrinti, koks yra mokyklos mokinių testuojamų pasiekimų lygis šalies ar regiono kontekste.

Galimybė palyginti skirtingų mokytojų darbo rezultatus.

Galimybė gauti patikimos informacijos apie testuojamų sričių pasiekimus, naudojamos mokyklos veiklai tobulinti ir atsiskaitymui bei viešiesiems ryšiams.

Galimybė sulaukti pagalbos ar paskatinimo iš steigėjo, valstybės švietimo institucijų (jei būtų laikomasi pagalbos mokykloms politikos).

Steigėjui

Testų rezultatai teiktų nešališką informaciją apie pasiekimų lygio įvairovę ir padėtų įvertinti švietimo prieinamumo bei lygybės principų įgyvendinimą savivaldybėje.

Papildžius testavimo rezultatus kitais duomenimis bei vertinimo būdais, būtų galima gauti gana patikimą ir įvairiapusę informaciją apie kiekvienos mokyklos veiklos kokybę. Ši informacija reikalinga priimant švietimo valdymo sprendimus bei organizuojant pagalbą mokykloms ir jų tobulinimą.

Padidėtų mokyklų atsakomybė už ugdymo kokybę.

Švietimo ir mokslo ministerijai

ŠMM gautų nešališką informaciją apie testavimu vertinamų pasiekimų lygio įvairovę šalyje ir galėtų ja remtis planuodama nacionalinę švietimo politiką.

Taptų patikimesnis regioninių švietimo skirtumų įvertinimas ir regioninės politikos planavimas.

Grėsmės

Jeigu mokiniai bus lyginami vieni su kitais neatsižvelgiant į jų galimybes ir informuojami apie užimamą vietą šalies ar regiono kontekste, tai žlugdys vidutines ir žemas vietas užėmusius mokinius, nes mažins jų mokymosi motyvaciją.

Testų rezultatai gali tapti mokinio galimybes apibūdinančia „etikete“ ir būti pradėti naudoti mokinių selekcijai mokyklos viduje bei tarp mokyklų.

Viešai skelbiami nepatenkinami testų rezultatai gali lemti tėvų sprendimą keisti mokytoją arba mokyklą, sukelti nevaldomą mokinių migravimą iš prasčiau pasirodžiusių mokyklų į „geresnes“.

Mokytojų, mokyklų veikla gali būti vertinama vien pagal testų rezultatus ignoruojant socialinę ir kultūrinę mokyklų aplinką, sukuriama pridėtinė vertė bei bendrąją ugdymo kokybę. Dėl to gali atsirasti paviršutiniški mokyklų reitingai, kuriais bus grindžiami reikalavimai reorganizuoti ar uždaryti mokyklas.

Jei testavimo rezultatams bus teikiama pernelyg daug dėmesio, mokyklos dėl tėvų, steigėjo spaudimo ar savo iniciatyva gali keisti ugdymo prioritetus: testais tikrinamus pasiekimus laikyti svarbesniais už tuos, kurių testu patikrinti neįmanoma. Dėl to gali būti siaurinamas nacionalinis ugdymo turinys, nukentėti bendroji ugdymo kokybė.

Nepavykus parengti geros kokybės testų, profesionaliai analizuoti jų rezultatus ir įvairioms vartotojų grupėms teikti jų reikmes atitinkančią informaciją, visuotinio testavimo kaštai bus didesni nei jų teikiama nauda.

Aukščiau aprašyta *galima* visuotinio mokinių testavimo nauda ar *galimas* nepageidaujamas poveikis. Reali nauda ar neigiamas poveikis priklauso nuo testavimo tikslų ir modelio pasirinkimo bei rezultatų panaudojimo.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. **Assessment: Social Practice and Social Product** (2000). London and New York, Routledge Falmer
2. Black, P. (1998) **Testing: Friend or Foe?** London and New York, Routledge Falmer
3. Fitz-Gibbon, C.T. (1996) **Monitoring Education: Indicators, Quality and Effectiveness**. London & New York: Continuum
4. Gipps, C.V (2002) **Beyond Testing**. London and New York, Routledge Falmer
5. Wiggins, G.P. (1999) **Assessing student performance: Exploring the Purpose and Limits of Testing**. San Francisco, Jossey-Bass Publishers
6. Gronlund, N.E. (2003) **Assessment of Student Achievement, 7-th edition**. A and B, Longman
7. Hambleton, R.K., Zenisky, A. (2003) **Advances in Criterion-referenced Testing Methods and Practices**. Kn.: Handbook of Psychological and educational Assessment of Children: Intelligence, Aptitude and Achievement, 2-nd edition. Guilford Press
8. Scheerens, J., Glass, C., Thomas, S. (2003) **Educational Evaluation, Assessment and Monitoring: A systemic approach**. Swets and Zeitlinger Publishes

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – Švietimo ir mokslo ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių ir apskričių švietimo padalinių specialistams bei plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Ši serija leidžiama įgyvendinant Švietimo ir mokslo ministerijos Mokyklų tobulinimo programos B komponento „Švietimo kokybės vadybos sistemos sukūrimas“ uždavinius.

Serijoje „Švietimo problemos analizė“ pateikiama glausta, konkreti ir aktuali švietimo sistemos funkcionavimo problemų analizė. Gali būti analizuojamos įvairios švietimo problemos – įvardijama ir aprašoma pati problema; aptariami klausimai, susiję su svarbių problemų sprendimu; siūdomi ir aptariami nauji iššūkiai švietimui; trumpai aprašomi konkretūs švietimo tyrimų rezultatai ir atradimai.

Pasiūlymus, pastabas ar komentarus prašome siųsti MTP B komponento vadovui Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginio planavimo ir analizės skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (Ricardas.Alisauskas@smm.lt) arba MTP B komponento administratoriui Strateginio planavimo ir analizės skyriaus vyriausiajai specialistei dr. Ritai Dukynaitei (Rita.Dukynaite@smm.lt) bei Švietimo plėtotės centro direktoriaus pavaduotojui dr. Antanui Valantinui (Antanas.Valantinas@spc.smm.lt).

Analizę parengė Švietimo plėtotės centro Politikos analizės skyrius.

VISUOTINIS MOKINIŲ PASIEKIMŲ VERTINIMAS: LŪKESČIAI, NAUDA IR PAVOJAI

2006-08-01. Tir. 1000 egz.

Išleido Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos

Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g. 12, LT-01112 Vilnius.

Spausdino UAB „Sapnų sala“, S. Moniuškos g. 21, LT-08113 Vilnius.

ISSN 1822-4156